

Viite

Asia

Venäjän metsähallinnon kehittäminen

Asiasanat VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS

Hoitaa UM ITÄ-22

Hoitaa UE MOS

Koordinoi

Tiedoksi

ITÄ-20; ITÄ-21; ITÄ-24; ITÄ-25

KTM; MET; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY;
MMM/MEO; MTK; YM; YM/ALO; YM/KVY

Akateemikko A.P. Petrov esitti tällä viikolla mielenkiintoisen puheenvuoron ajankohtaisessa metsähallinnon uudistamista koskevassa keskustelussa.

Hän näkee leshoosien nykyisessä kaksijakoisessa toiminnassa (liiketoiminta ja metsähallinto)monia epäkohtia.

Ratkaisuksi esitetään metsätalouden aluetason kokonaisvastuun siirtämistä puunkorjuuyrityksille tai leshoosien liiketoimintaosista muodostettaville valtion liikeyrityksille.

Valtion metsähallinto vastaisi metsäpolitiikasta, strategioista, normien laadinnasta ja seurannan kontrollista.

Esitetty malli edellyttää suuria muutoksia metsälainsäädäntöön.

Akateemikko, professori ja taloustieteen tohtori A.P. Petrov esitti tällä viikolla Venäjän metsäteollisuuden internet-sivuilla (<http://www.drevesina.com>) mielenkiintoisen puheenvuoron ajankohtaisessa metsäpoliittisessa keskustelussa. Esitysoorumin ja sisällön perusteella voidaan arvioida Petrovin näkemysten edustavan laajemminkin teollisuuden näkemyksiä.

Petrovin nelisivuisen tekstin “ *Valtio olkoon vapaa liiketoiminnan harjoittamisesta (metsäsektorin reformin strategia ja taktiikka)* ” keskeisin sisältö on seuraava:

Metsäsektorin rakenneuudistuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin 1992-1993:

Teollisuus yksityistettiin päämuotona osakeyhtiö valtion ollessa mukana vaihtelevilla osuuksilla.

Valtio luopui osin metsävarojen monopolihallinnosta, kun metsälailla mahdollistettiin metsän käyttö vuokraukseen ja huutokauppoihin perustuen ja leshooseilta kiellettiin päätehakkuut ja niistä kertyvän puutavaran jalostus.

Markkinat arvioivat tuossa vaiheessa olemassaolevat teollisuuden rakenteet tehottomiksi ja tuotanto laski. Suuret yritykset eivät välttämättä ole kustannustehokkaita ja kävikin niin, että markkinoihin sopeutuen puunkorjuu- ja jalostusyrityksiä jaettiin pienemmiksi yksiköiksi. Ensimmäinen vaihe päättyi 1998 devalvaation jälkeen ja alalla vallitsee suuri taloudellisen toiminnan vapaus.

Nyt on edessä rakennemuutoksen toinen vaihe, missä valtion tulee luopua monista metsävarojen käyttöön liittyvistä asioista ja liiallisesta keskityksestä. Tässä vaiheessa on syytä pohtia leshoosien asemaa. Menetettyään vuonna 1993 yrityksen (predrijatie) juridisen aseman niistä tuli alueellisia metsähallinnon yksiköitä (territorialnie organi upravlenija lesnim hozjaistvom) mutta käytännössä toiminta ei muuttunut vaan ne jatkoivat yleisesti myös liiketoimintaa. Monilla vähämetsäisillä alueilla leshoosit ovat tosiasiallisesti päätoimijoita puunkorjuussa. Viime vuosina ne ovat hankkineet puuta 25-30 milj. m³ vuodessa.

Leshoosien nykyisestä kaksijakoisesta olemuksesta on kielteisiä seurauksia:

- Tuloja jää saamatta, koska leshoosit eivät maksa kantorahaa kasvatus- ym. hakkuissa.
- Tehoton (joskus epätarkoituksenmainen) saatujen tulojen käyttö, koska budjettirahoitus ja oma rahoitus ovat yhteydessä toisiinsa.
- Metsähallinnon tehokkuuden aleneminen, varsinkin kontrollitehtävissä, koska metsänsuojelunkin työntekijöiden työpanosta suunnataan liiketoimintaan.
- Puuttuu mekanismi, jolla metsätalouden töiden tulokset tarkistetaan.
- Monopolityyppinen paine alueellisille puumarkkinoille, missä leshoosit myyvät puuta alennettuun hintaan.

Tämän tilanteen korjaamiseksi tarvitaan radikaaleja toimia ja huomioon tulee ottaa hallituksen talousohjelmien luonnollisia monopoleja koskevat periaatteet. Tavoitteena tulee olla valtion metsähallinnon (monopoli) ja liiketoiminnan (taloussubjektien kilpailu) eriyttäminen. Uudistuksen välttämättömyys selviää, kun otamme huomioon, että leshoosin hahmossa esiintyvällä valtiolla ei ole valmiutta metsävarojen myyntiin; puuttuu mm. markkinoinnin asiantuntemus.

Leshoosien puutteellisessa metsähallinnon puolen toiminnassa on myös rakenteellisia ongelmia; työohjelmat vahvistaa luonnonvaraministeriö mutta rahoitus tulee subjektien budjeteista, minne myös maksut metsäkäytöstä osittain menevät. Ulkomaisen kokemuksen mukaan metsävarojen käytöstä ja niiden tuotantokyvystä tulee vastata saman taloussubjektin, jona voisi toimia:

- Metsäkäyttäjä (puunkorjuuyritys) pitkäaikaisen vuokrauksen pohjalta.
- Valtiollinen liikelaitos, joka luodaan leshoosien liiketoimintasektorin pohjalta (yksi leshoosi, tai ryhmä tai subjektin kaikki leshoosit).
- Muu organisaatio tai fyysinen henkilö, joka kykenee vastaamaan metsätalouden kokonaisuudesta.

Runsasmetsäisillä alueilla ensisijainen vaihtoehto olisi puunkorjuuyritys vuokrapohjalta. Vähämetsäisillä alueilla todennäköisempi olisi leshooseihin perustuva malli. Leshoosien liiketoimintaosista rakennettavat valtion liikelaitokset olisivat ensimmäinen askel kohti valtion osakeyhtiöitä. Toiminnan tehostamiseksi nämä uudet yritykset tulisi antaa subjektien omistukseen. Näin luotaisiin markkinatalouden puitteet metsäteollisuuteen ja metsätalouteen.

Valtion metsähallinnolle jäisi:

- Maan metsäpolitiikan laatiminen.
- Säästösten ja normien laatiminen.
- Strategisten päätösten teko metsäohjelmien kautta.
- Normien toteuttamisen kontrolli.

Metsälakia tulee muuttaa; varsinkin vuokraus ja metsäkäytön lupajärjestelmä vaatii radikaaleja uudistuksia. Metsätalouden toteutus tulee taloussubjektien vastuulle eikä valtion. Valtio voi vapautuessaan liiketoiminnasta tehostaa toimintaansa: metsäkäytön tulot kasvavat, ekologisten

näkökohtien toteutukseen voidaan panostaa, tasapainotetaan taloudellisista lähtökohdista subjektien ja federaation suhdetta metsätaloudessa, luodaan perustaa metsänomistuksen mahdolliselle reformille. Hyvin asiansa hoitaville subjekteille tulisi antaa mahdollisuus metsänomistukseen.

Tähän suuntaan tähtäävät muutokset tulee valmistella perusteellisesti toteuttamalla hallituksen päätöksellä myös alueellisia pilot-hankkeita, joissa on riittävä taloudellinen ja tieteellinen asiantuntemus.

Kommentti: Kyseessä on varsin radikaali esitys, jolla todennäköisesti on laajaa kannatusta muuallakin kuin teollisuudessa, vrt. esim. luonnonvaraministeriön johdon lausunnot. Tämä on kannanotto Venäjän metsäpolitiikan yhteen suurimpaan kysymykseen. Metsähallinnon ja taloustoiminnan eriyttäminen on varmasti periaatteessa oikea suunta mutta toteutus voidaan hoitaa monen eri mallin mukaan. Suhteessa Venäjän metsätalouden traditioon voidaan tämänsuuntaisille esityksille odottaa myös voimakasta vastustusta. Voidaan myös epäillä sitä, onko laajan maaseudun yleinen kehitysaste sellainen, että tämänsuuntainen malli toimisi. Todennäköisesti kirjoittaja painottaa liian voimakkaasti nykyisen lesheosimallin epäkohtia.

LIITTEET

-